

22.11.2021

Diaarinro

Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu: luonnonsuojelulain uudistus

Aika: Maanantai 22.11.2021, klo 9 – 10:20

Paikka: TEAMS-kokous

Osallistujat:

Tiina Lovisa Solbär (Saamelaiskäräjät)
Kalle Varis (Saamelaiskäräjät)
Leo Aikio (Saamelaiskäräjät)
Tarja Haaranen (YM; puheenjohtaja; poistui klo 9:55)
Pasi Kallio (YM)
Leila Suvantola (YM; kohdasta 3 eteenpäin)
Johanna Korpi (YM; puheenjohtaja klo 9:55 eteenpäin)
Arja Halinen (YM)

Asialista:

1. Neuvottelun avaus ja neuvotteluvaltuuksien toteaminen, Tarja Haaranen YM ja Leo Aikio Saamelaiskäräjät

Saamelaiskäräjät totesi, että Tuomas Aslak Juuso on estynyt, eikä osallistu neuvotteluihin.

Tarja Haaranen avasi kokouksen. Todettiin osallistujilla olevan täydet neuvotteluvaltuudet. Saamelaiskäräjien edustajina toimivat II varapj Leo Aikio, lakimiessihteeri Kalle Varis sekä vs. ympäristösihteeri Tiina Lovisa Solbär.

Neuvottelusta laaditaan pöytäkirja.

2. Luonnonsuojelulain uudistuksen tilanne ja lakiehdotusluonnos, YM

Edellinen neuvottelu on pidetty 29.4.2021. Pasi Kallio kertoi lainvalmistelun jatkosta kokouksen jälkeen. HE-luonnos oli lausuntokierroksella 2.7.-6.9.2021, lausuntoja tuli hieman yli 200. Projektiryhmät I ja III ovat jatkaneet tiivistä työskentelyä syyskaudella, projektiryhmä I kokoontuu viimeisen kerran 29.11.2021 ja ryhmän toimikausi päättyy marraskuun loppuun. Tämän jälkeen valmistelu jatkuu virkatyönä.

3. Keskustelu ja Saamelaiskäräjien näkemykset

Saamelaiskäräjälain muuttaminen on käynnissä – 9 §:n neuvotteluvaiheeseen ehdotetut muutokset on pyritty huomioimaan LSL:ssa. Lakiehdotuksen 6 §:ää on tarkennettu kevään neuvotteluiden jälkeen, saamelaiskulttuurin kehittämisen edistäminen kirjattu säännöstekstiin ja korjattu kolttasaamelaisten osalta 2 momentissa oleva kynnys ”olennaista heikennystä” käsitteeksi ”vähäistä suurempaa heikennystä” vastaavaksi kuin 1 momentissa oleva saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin liittyvä kynnys. Nämä muutokset todettiin asianmukaisiksi.

Ehdotuksen 14 §:n perusteluihin on lisätty maininta saamelaisten perinteisestä tiedosta. Ehdotuksen 58 ja 92 §:ään lausuntovaiheessa sisältynyt *vapaan ennakkosuostumuksen periaate* (FPIC) on siirretty pykälästä perusteluihin. Saamelaiskäräjät esittää 58 §:ään muotoilua ”saamelaisten perinteinen tieto huomioidaan osana suunnittelun tietoaineistoa”. Vastaava kirjaus tehdään myös

ehdotuksen 92 §:ään maisemanhoitoalueiden osalta. YM totesi että tämä muutos voidaan tehdä, mikä hyväksyttiin.

Ehdotuksen 52 §:n mukaan luonnonsuojelualueilla ei ole Metsähallituksen luvalla sallittua myöntää lupaa muihin saamelaisten perinteisiin elinkeinoin kuin poronhoitoon liittyvien rakennusten tai rakennelmien rakentamiseen. Saamelaiskäräjät on esittänyt, että myös saamelaiskulttuuriin kuuluviin muihin elinkeinoin liittyvien rakennusten ja rakennelmien rakentaminen tulisi sallia (esim. tarkistamalla ehdotuksen 52 §:n 1 momentin 5 kohtaa). YM totesi, että tällaista laajennusta ei ole valmisteltu, koska luonnonsuojelualueilla on ylipäätään tarve välttää kokonaan uusien rakennusten tai rakennelmien tekemistä. Olemassa olevien rakennelmien ja rakennusten entistäminen ja kunnostaminen olisi mahdollista. Asiasta keskusteltiin ja todettiin, että asiaa on tarpeen käsitellä vielä tarkemmin jatkoneuvottelussa.

(Tarja Haaranen poistui kokouksesta klo 9:55, jonka jälkeen Johanna Korpi jatkoi neuvottelun puheenjohtajana)

Saamelaiskäräjät esitti, että saamelaiskulttuurin suoja tulisi huomioida myös geologisen tutkimuksen (poikkeuslupien) yhteydessä, esimerkiksi muotoilemalla tutkimuksen edellytykset seuraavasti: "Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta suojelualan lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle, tai maisemalle tai saamelaisten oikeuksille vähäistä suurempaa haittaa." Vähintäänkin tulisi kirjata, ettei geologisessa tutkimuksessa saisi käyttää konevoimaa muutoin kuin käsin kannettavissa olevan kaluston osalta, ts. että geologisena tutkimuksena voitaisiin sallia enintään kaivoslain 7 §:n (*Etsintätyö*) mukainen tutkimus. YM totesi, että malminetsintä on rajattu jo lupamahdollisuuden ulkopuolelle, mutta suojelualan tutkimusta palvelevien geologisten tutkimusten salliminen on tarpeen. Perusteluissa on todettu, että geologisella tutkimuksella tarkoitettaisiin sellaista tieteellistä tutkimusta ja kartoittamista, joka ei liittyisi elinkeinonharjoittamisena pidettävään malminetsintään tai muuhun kaivostoiminnan valmisteluun. Asiasta keskusteltiin ja todettiin tarve jatkaa asian käsittelyä vielä jatkoneuvottelussa tarkemmin.

Leo Aikio esitti, että jatkoneuvottelu pidettäisiin mahdollisimman pian.

Ympäristöministeriö toimitti Saamelaiskäräjille ehdotuksensa kohtaan 1) LSL-ehdotuksen 52 §:n 1 momentin 5 kohta sekä kohtaan 2) saman pykälän 2 momentin mukaisen geologisen tutkimuksen edellytykset kirjallisesti sähköpostitse 24.11.2021. Saamelaiskäräjät toimitti vastauksensa ehdotuksiin 30.11.2021. Ympäristöministeriön ehdotus ja Saamelaiskäräjien niihin antama vastaus on yhtenä dokumenttina tämän pöytäkirjan liitteenä (liite 1). Kohdan 1) osalta Saamelaiskäräjät esitti, että tältä osin pöytäkirjaan kirjataan erimielisyys ja ympäristöministeriön jatkoehdotus. Saamelaiskäräjät totesi, että asiaa olisi tarpeen selvittää tarkemmin, minkälaisen säännösten avulla laissa, perustamislajeissa (joihin neuvottelussa 22.11. myös viitattiin YM:n taholta, vrt. alla) ja/tai -asetuksissa tilannetta voitaisiin kohentaa. Kohdan 2) osalta Saamelaiskäräjät totesi pitävänsä ympäristöministeriön perusteluja koskevaa ehdotusta hyvänä ja puoltaa sen lisäämistä lakiehdotukseen. Saamelaiskäräjät katsoi kuitenkin ehdotuksen olevan riittämätön, ja katsoi, ettei lain säännösehdotus ole hyväksyttävissä. Saamelaiskäräjät esitti, että tältä osin pöytäkirjaan kirjataan erimielisyys.

Ympäristöministeriö totesi vastauksenaan, että luonnonsuojelulakiin ehdotetut säännökset edistävät kokonaisuutena saamelaisten edellytyksiä harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Ympäristöministeriö katsoi, että edellä ministeriön kohtiin 1) ja 2) ehdottamat lakiehdotuksen tarkennukset ovat lain tavoitteet kokonaisuutena huomioiden riittäviä, eikä niiden laajentaminen ole tarkoituksenmukaista. Tarkennukset mahdollistavat tarvittaessa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien turvaamisen kannalta välttämättömien rakennusten ja rakennelmien sallimisen saamelaisten kotiseutualueella sekä rajoittavat tarpeen mukaan myös geologisten tutkimusten toteuttamista saamelaisten kotiseutualueella. Nämä tarkennukset lisätään luonnonsuojelulakia koskevaan hallituksen esitysluonnokseen.

tutkimusten toteuttamista saamelaisten kotiseutualueella. Nämä tarkennukset lisätään luonnonsuojelulakia koskevaan hallituksen esitysluonnokseen.

Ekologisen kompensaation osalta Saamelaiskäräjät totesi nykyisten kirjausten olevan hyvät.

Leila Suvantola muistutti, että LSL-uudistuksen jälkeen on tarkoitus viedä eduskuntaan vielä ns. vanhojen luonnonsuojelualueiden liitelakipaketti, jossa tarkasteltaisiin aluekohtaiset säännökset; tämä koskisi mm. eräitä saamelaisten kotiseutualueen kansallispuistoja. Tässä yhteydessä käytäisiin myös saamelaiskäräjälain mukaiset neuvottelut.

Tiina-Lovisa Solbär totesi, että mm. erämaa-alueisiin laajasti vaikuttavaa Natura-sääntelyä ei ole käsitelty. Johanna Korpi totesi, että LSL:n Natura-sääntelyä ei tässä uudistuksessa muutettaisi.

4. Muuta

Muita asioita ei ollut.

5. Neuvottelun päättäminen

Johanna Korpi päätti neuvottelut klo 10:20.

Jatkoneuvottelu koskien LSL-ehdotuksen 52 §:ään tehtäviä tarkistuksia päätettiin jättää tarpeettomana pitämättä korvaavan kirjallisen menettelyn 24.11. – 1.12.2021 vuoksi.

Neuvottelun osapuolet vahvistavat neuvottelutuloksen allekirjoituksillaan.

Tarja Haaranen
ympäristöministeriö

Leo Aikio
Saamelaiskäräjät

LIITE 1

Muistio

Ympäristöministeriö 24.11.2021

Saamelaiskäräjien vastaus 30.11.2021

Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukainen neuvottelu: luonnonsuojelulain uudistus
Maanantai 22.11.2021, klo 9 – 10:20.

Ympäristöministeriön ja Saamelaiskäräjien välisessä neuvottelussa todettiin jatkoneuvotteluiden tarve eräiden kokouspöytäkirjan kohdassa 3 mainittujen avoimeksi jääneiden asioiden osalta. Avoimiksi jääneitä asioita tunnistettiin kaksi:

- 1) LSL-ehdotuksen 52 §:n 1 momentin 5) kohdan mukaiset uudet rakennukset/rakennelmat sekä
- 2) saman pykälän 2 momentin mukaisen geologisen tutkimuksen edellytykset.

Luonnonsuojelulakia koskevan luonnoksen 52 § on seuraava:

52 §

Luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa voidaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla:

- 1) pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten;
- 2) vähentää muiden vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015) tarkoitettujen vieraslajien ja haitallisten vieraslajien kuin edellä 51 pykälän 2 momentissa mainittujen kasvilajien, minkin ja supikoiran sekä, jos laji on tullut liian runsaslukuiseksi tai käynyt muutoin vahingolliseksi, muidenkin kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää;
- 3) poistaa sellaisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta;
- 4) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla;
- 5) rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia;
- 6) laskeutua ilma-aluksella;
- 7) entistää ja kunnostaa muitakin kuin 51 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia.

Metsähallitus voi antaa luvan geologiseen tutkimukseen suojelualueella, mikäli toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta suojelualan lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.

Lupa poiketa rauhoitussäännöksistä annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Tässä pykälässä tarkoitettuun lupaan voidaan liittää ehtoja. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai toimia, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos lupaan perustuva oikeus siirretään toiselle, on siirrosta viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle. Luvan aikaisempi haltija vastaa kaikista lupaan liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hakemuksesta hyväksytty toinen.

1) Luonnonsuojelualueilla sallittu rakentaminen (YM ehdotus 24.11.2021)

Lakiehdotuksen 52 §:n 5) kohdan mukaan luonnonsuojelualueilla voidaan myöntää lupa poronhoitoon liittyvien rakennusten tai rakennelmien rakentamiseen. Saamelaiskäräjät on esittänyt, että myös saamelaiskulttuuriin kuuluviin muihin elinkeinoihin liittyvien rakennusten ja rakennelmien rakentaminen tulisi sallia.

YM totesi, että tällaista laajennusta ei ole valmisteltu, koska luonnonsuojelualueilla on ylipäättään pyrkimys välttää uusien rakennusten tai rakennelmien tekemistä. Olemassa olevien rakennelmien ja rakennusten entistäminen ja kunnostaminen olisi pykälän mukaan jatkossakin mahdollista Metsähallituksen luvalla (LSL 52 §:n kohta 7) *entistää ja kunnostaa muitakin kuin 51 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia*) sekä suoraan lain nojalla alueen perustamistarkoitusta vaarantamatta hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä ja rakennusperintöä.

Ympäristöministeriö ehdottaa ratkaisuksi LSL 53 §:n (*Valtion muun luonnonsuojelualan rauhoitussäännökset*) 5 momentin laajentamista seuraavalla tavalla:

”Perustamisasetuksella voidaan säätää puolustusvoimien harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella muulla luonnonsuojelualueella, johon puolustusvoimilla on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan lisäksi säätää lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä muulla luonnonsuojelualueella sekä säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan lisäksi säätää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteuttamisen kannalta välttämättömien rakennusten ja rakennelmien sallimisesta saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos sillä ei vaaranneta alueen perustamistarkoitusta.”

Saamelaiskäräjien vastaus 30.11.2021:

Luonnonsuojelualueiden perustamisen yleisenä edellytyksenä on voimassa olevan LSL:n 10 §:n mukaan uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö tai ekosysteemi; luontodirektiivin mukaisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja; erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma; luonnonkauneus; harvinaistuva perinneluontotyyppi; vaatimus luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista; tai alue edustavuus, tyypillisuus tai arvo muutoin luonnon monimuotoisuuden tai luonnon kauneuden kannalta.

Tämän lisäksi kansallispuistoilla tulee olla merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä tai muutoin luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta (LSL 11 §) kun taas luonnonpuistolla on oltava merkitystä luonnonmukaisen kehityksen turvaamiselle, tieteelliselle tutkimukselle tai opetukselle (LSL 12 §).

YM toteaa, että luonnonsuojelualueilla on pyrkimys välttää uusia rakennuksia/rakennelmia. Ympäristöministeriö yhtäältä viittaa säännökseen, jonka mukaan Metsähallituksen luvalla (LSL 52 §:n kohta 7) saa entistää ja kunnostaa muitakin kuin 51 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia ja toisaalta lisäksi esittää valtion muun luonnonsuojelualan perustamisasetuksessa

säädettyä mahdollisuutta. (Viimeisimmässä projektiryhmälle toimitetussa lakiehdotuksessa tämä kohta: Luettelon 7 kohdan mukaan sallittua olisi entistää ja kunnostaa muitakin kuin 51 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia.)

Saamelaiskäräjät toteaa tarkoittavansa perinteisillä nautinta-alueilla harjoitettavien saamelaiskulttuurin mukaisten elinkeinojen harjoittamisessa käytettäviä rakennelmia. Saamelaiskäräjät näkee ristiriitaiseksi sen, että uusia luontomatkailua tukevia rakennuksia ja rakennelmia on mahdollista rakentaa saamelaisten perinteisille nautinta-alueille tai että rakennusperintöä saa hoitaa ja ennallistaa (uuden lain 51 § 1 mom. 1 ja 2 kohdat) samalla kun saamelaisilta kielletään oikeus edes hävinneiden rakennelmien uusimiseen vanhoilla kalakentillä. Samalla on toki myönteistä, että lain 51 § 1 mom. 2 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi kulttuuriympäristöjen ja rakennusperinnön osalta.

Saamelaiskäräjät muistuttaa, että saamelainen rakennusperintö ei ole ollut luonteeltaan pitkäikäistä ja että sitä on myös tuhoutunut muista syistä. Saamelaiskäräjät haluaa painottaa saamelaisen kulttuuriympäristön ominaispiirteitä, joita ovat maiseman vähäinen muokkaus ja luontoa sekä luonnon ja ihmisen/yhteisön suhdetta kuvaava rikas sanasto ja tarinaperinne.

KP-sopimuksen artikla 27 kieltää valtioita estämästä saamelaiskulttuurin harjoittamista. YK:n ihmisoikeuskomitea on ratkaisukäytännössään edellyttänyt, että saamelaiselle yhdessä ryhmänsä kanssa tulee turvata heidän perinteinen elämänmuotonsa elinkeinojen harjoittajana ja saamelaisyhteisön tulee pysyä elinvoimaisena myös tulevaisuuteen nähden (Ilmari Länsman et al. v. Suomen valtio, 1992). Saamelaisten kotiseutualueella saamelaisilla tulee luonnonsuojelulain estämättä olla oikeus perinteisten elinkeinojen harjoittamiseksi liikkumiseen ja tarpeellisten rakennelmien ylläpitämiseksi ja uudistamiseksi.

Lisäksi Saamelaiskäräjät tuo lausunnossaan esille liikkumisen valtion luonnonsuojelualueella, jota koskee edellä mainitun kaltainen esitys ja näkemys. Tätä pyrin tuomaan neuvotteluun, mutta asia hautautui.

Saamelaiskäräjät painottaa, että luonnonsuojelun ja saamelaiskulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen tavoitteet ovat yhteneväisiä, kuten Heinämäki (2021:78) toteaa oppaassaan saamelaisia koskevien oikeusnormien soveltamiseksi, siltä osin kuin mitä tulee luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen sekä luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestäväen käytön tukemiseen. Heinämäki näkee luonnonsuojelulain kytkeytyvän vahvasti biodiversiteettisopimukseen, jossa alkuperäiskansojen oikeudet on tunnustettu ja painottaa tämän huomioimista. Saamelaiskäräjät toteaa, että saamelaisilla ei ole mahdollisuutta säilyttää, ylläpitää ja kehittää luonnon monimuotoisuutta koskevaa perinteistä tietoaan, jos luonnon perinteinen kestävä käyttö estyy.

Ympäristöministeriön ratkaisuehdotus ottaa lähtökohdaksi valtion muun luonnonsuojelualueen ja esittää perustamisasetuksella mahdolliseksi säätää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteuttamisen kannalta välttämättömien rakennusten ja rakennelmien sallimisesta saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevalla muulla luonnonsuojelualueella, jos sillä ei vaaranneta alueen perustamistarkoitusta.

Ehdotus ei ratkaise asiaintilaa, jota yllä on pyritty selventämään ja johon Saamelaiskäräjät edellyttää muutosta. Saamelaiskäräjät esittää, että tältä osin pöytäkirjaan kirjataan erimielisyys ja ympäristöministeriön jatkoehdotus ja tämä vastaus liitetään siihen. Asiaa olisi tarpeen selvittää tarkemmin, minkälaisen säännösten avulla laissa, perustamislajeissa (joihin neuvottelussa 22.11. myös viitattiin YM:n taholta) ja/tai -asetuksissa tilannetta voitaisiin kohentaa.

2) Geologiset tutkimukset

Ehdotuksen 52 §:n 2 momentissa tarkoitettujen geologisten tutkimusten osalta Saamelaiskäräjät on esittänyt, että saamelaiskulttuurin suoja tulisi huomioida paremmin myös geologisen tutkimuksen (poikkeuslupien) yhteydessä, esimerkiksi muotoilemalla tutkimuksen edellytykset seuraavasti: "Geologiset

tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta suojelualueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle *tai saamelaisten oikeuksille* vähäistä suurempaa haittaa.” Vähintäänkin tulisi Saamelaiskäräjien mukaan kirjata, ettei geologisessa tutkimuksessa saisi käyttää konevoimaa muutoin kuin käsin kannettavissa olevan kaluston osalta, ts. että geologisena tutkimuksena voitaisiin sallia enintään kaivoslain 7 §:n (Etsintätyö) mukainen tutkimus.

Tältä osin YM on todennut, että malminetsintä on rajattu jo lupamahdollisuuden ulkopuolelle, mutta esimerkiksi suojelualueiden luonnontieteellistä tutkimusta palvelevien geologisten tutkimusten salliminen on tarpeen. Pykälän perusteluissa on todettu, että ”geologisella tutkimuksella tarkoitettaisiin sellaista tieteellistä tutkimusta ja kartoittamista, joka ei liittyisi elinkeinonharjoittamisena pidettävään malminetsintään tai muuhun kaivostoiminnan valmisteluun”.

Ympäristöministeriö ehdottaa seuraavaa lisäystä LSL 52 § 2 momentin perusteluihin:

”Geologisen tutkimustoiminnan järjestämisessä on lisäksi otettava huomioon tämän lain 6 §:n 2 momentissa säädetty kieltö, jonka mukaan päätöksestä ei saa aiheutua vähäistä suurempaa heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria tai vastaavaa heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa (253/1995) tarkoitettuja luontaiselinkeinoja kolttialueella”.

Saamelaiskäräjien vastaus 30.11.2021:

Saamelaiskäräjät näkee ympäristöministeriön ehdotuksen hyväksi ja puoltaa sen lisäämistä lakiehdotuksen perusteluihin. Saamelaiskäräjät pitäytyy kuitenkin aiemmassa kannassaan (29.4.2021) siltä, osin että geologisten tutkimusten mahdollistaminen luvanvaraisina kansallispuistoissa ja luonnonpuistossa näyttää uhkaavan laventaa kaivoslain mukaista käytäntöä. Saamelaiskäräjien kanta on siis edelleen, että säännösehdotus ei ole hyväksyttävissä. Käytännössä geologista tutkimusta voidaan tulla toteuttamaan samoin menetelmin kuin malminetsintää, esim. syväkairauksien, kaivannon, tms., ja esim. Geologisen tutkimuskeskuksen toimesta. Tällöin vaikutukset ja haitat ovat vastaavat kuin malminetsinnällä, toiminnalle annettusta etiketistä riippumatta. Saamelaiskäräjät painottaa, että kaivoslailla säädetään etsintätyöstä sekä malminetsinnästä ja että vakiintuneesti oikeuskäytännössä on tulkittu niin, että pelkällä maanomistajan luvalla ei valtion maalla nykyisin saa toteuttaa muunlaista etsintätyötä kuin mikä olisi mahdollista jo pelkän jokamiehen oikeuden perusteella. Tulee huomioida, että Metsähallitus on toistuvasti ilmaissut sitoutumisensa siihen, että se ei myönnä maanomistajan suostumuksia malminetsintään (viimeisimpänä toimenpide-ehdotus tulevassa Saamelaisten kotiseutualueen luonnonvarasuunnitelmassa). Ei näyttäydä kohtuulliselta, että nyt ehdotetulla säännöksellä vastuu siirretään Metsähallitukselle arvioida lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle, ja siis myös saamelaisten oikeuksille koituvaa haittaa ja myös päättää aiheutuvan haitan suuruudesta lupaharkinnassaan. Ei ole myöskään selvää, kuka, miten ja milloin arvioisi, onko ehdotetussa toiminnassa kyse malminetsinnästä vai geologisesta tutkimuksesta, vai jäisikö lupaa geologisen tutkimukseen hakevan vastuulle, antaa toiminnalleen sopiva etiketti.

Saamelaiskäräjät esittää, että tältä osin pöytäkirjaan kirjataan erimielisyys.

Saamelaiskäräjien vastauksen on laatinut vs. ympäristösihteeri Tiina Lovisa Solbär. Vastauksen laatimiseen on osallistunut lakiasiainsihteeri Kalle Varis. Asiassa on kuultu puheenjohtaja Tuomas Aslak Juusoa ja II varapuheenjohtajaa Leo Aikiota.